

KONFEKCIJA PAULIN L J U B L J A N A nudi največjo izbiro damskih plaščev, kostumov in oblek. ŠELENBURGOVA ULICA 1 Cenjenim učiteljicam tudi na ugodno obročno plačilo

kakovosti, ki daje poročstvo za plodonosno samo povzdig narodne kulture službe delovanje v harmoničnem skladu z narodnim učiteljstvom...

Ako se pa želimo celokupnega učiteljstva v toku dvajsetih let mnogokrat ni ustrezalo, ni tega kriva učiteljska organizacija, nego so krivi poudinci našega stanu, ki so jim bile njihove osebne koristi bližje kot pa dobrobit vsega stanu. Taki ljudje pa prav gotovo ne spadajo v občestvo našega stanu ter se moramo tudi danes strinjati z besedami »Učiteljskega tovariša«, ki jih je na račun teh parazitov izrekel že leta 1919, in za katere je zahteval samo eno obrambo, to je — bojkot...

Tudi je učiteljska organizacija vseh teh dvajset let krepko stala na stališču, da je za nemoteno delovanje našega šolstva neobhodno potrebna učiteljska stalnost.

Nepobitno je tudi v tem oziru dejstvo, da so osebne koristi posameznikov v veliki meri krive, da si učiteljstvo še do danes ni moglo ponovno priboriti stalnosti, te za naše šolstvo in stan življenjske potrebe, ki jo je po osvobojenju že imelo.

Učiteljska organizacija se je v vsej tej dobi dvajsetih let borila tudi za depolitizacijo našega šolstva: Ločitev šolstva od političnih oblasti, in sicer v organiziranju samostojnih

sreskih šolskih oblasti, ki so direktno podrejene samostojnim banovskim šolskim oblastem, te pa ministrstvu prosvete. Vsem tem šolskim oblastem naj stoje na čelu šolski strokovnjaki.

In končno, oglejmo si še organizacijski arhiv vseh teh dvajsetih let. Koliko je primerov, za katere se je zavzemala naša organizacija. Pa naj bodo to vprašanja učiteljskega del, otroških vrtnic, poročenih učiteljic, kontraktualcev, brezposelnih učiteljskih abiturientov ali vprašanje celibata, napredovanja in učiteljskih odsotnosti, dopustov, oddaljevanja iz službenega kraja ter sto in sto velikih in majhnih vprašanj, splošnih in načelnih odločb. V vseh teh predmetih je posredovala naša organizacija ter zelo velikokrat dosegla uspehe, pa naj bo to za vse učitelje, ali le za posamezne skupine in posameznike.

Ko bi sedaj ob dvajsetletnici obstoja naše narodne države tekli na filmskem traku vsi brezštevilni predmeti, ki jih je rešila v dobrobit celokupnega stanu ali posameznih članov v dobi teh dveh decenijev naša stanovska organizacija in bi slovensko učiteljstvo opazovalo ta trak in vsa ta neštevilna imena, ki so uvrščena v arhivu organizacije, pa bi le moral povesiti pri svojem imenu oči, ob spominu, da mu je organizacija nekoč le bila potrebna...

je odlično namizno grozdje, ter ga Bolgari ogromno množine izvažajo v inozemstvo. — Pri kosilu so bile ponovno izrečene prisrčne dobrodošlice in so Slavčki povabili male Bolgarčke, da tudi oni pridejo v Jugoslavijo, da jim bodo mogli vsaj v malem povrniti vse ono lepo in bogato, kar so oni prejeli pri njih. Dva avtobusa sa odpeljala Slavčke na postajo

za odhod v Pernik, kamor so jih spremljale skoraj polnoštevilno članice pevskega zbora sofijskih učiteljic z dirigentom Krumom Bojadijevom in potnim maršalom pukovnikom g. Georgijevom, soprogom predsednice pevskega zbora sofijskih učiteljic, ki je ves čas neumorno pomagal pri sprejemu in bivanju Slavčkov. (Dalje prihodnjic.)

Pojasnilo

Kakor je čitateljem »Učit. tovariša« znano, je izšla meseca septembra t. l. 1. številka pedagoškega lista »Kritika sodobne šole in vzgoje«, ki jo izdaja F. Samec, šolski upravitelj pri Sv. Marku niže Ptuja. V uvodni besedi pravi izdajatelj: »Res je, ne bilo bi treba za to novega lista, ko bi se organizacija ravnala po svojem programu in svojem članstvu držala besedo namreč, da vsak član lahko svobodno izrazi svoje mnenje o vseh vprašanjih, ki se tičejo šolstva.« In dalje: »Čeprav prevzameš vso odgovornost za (kakol) razpravo, je ne bodo priobčili, ker pač ni zrela za revijo, ki se giblje v višjih pedagoških sferah.«

Naj nam bo dovoljeno, da opozorimo tukaj na resnično stanje stvari.

Tov. F. Samec je poslal uredništvu »Popotnika« od sedaj svoj prvi in zadnji prispevek in sicer članek pod naslovom »Malo odgovora«, ki bi zavzemal v našem pedagoškem glasilu približno 12 strani v navadnem tisku. Ta članek smo prejeli dne 25. aprila t. l., to je prav istega dne, ko smo zaključili redakcijo 9.-10. številke, t. j. zadnje dvojne številke »Popotnika« iz prejšnjega letnika. Dokaz temu je dejstvo, da smo že naslednjega dne, to je dne 26. aprila predložili zbrano in urejeno gradivo za to številko sekciji ozir. Učiteljski tiskarni v Ljubljani. Na kakršno koli izpremembo tega gradiva zaradi Samečeve precej obširnega članka ni bilo mogoče več misliti, ker smo morali v zadnji lanski številki rezervirati prostor za nekatere naročene članke, ki se v tej številki končujejo, ki bi jih torej ne bilo mogoče prenesti v novi letnik. V zadnji številki kakega letnika namreč uredništvu iz tehničnih razlogov žal ni vedno mo-

goče ustreči želji kakega avtorja, da bi se naj njegov članek, zlasti če je preobsežen in če dospe šele po sklepu redakcije lista, objavil že v tej številki. Da se pa Samec članek tudi v prvi številki novega letnika, ki je skoraj izključno bila posvečena našemu dvojnemu jubileju, ni mogel priobčiti, o tem, mislimo, da nam tukaj ni treba dalje izgubljeni besed, saj smo prav radi tega morali mnoge druge članke odložiti za kasneje. Ni torej uredništvo »Popotnika« krivo, še manj pa je tega krivo vodstvo organizacije, da zgoraj omenjeni Samec članek do danes ni zagledal belega dne.

Kajpada nam glede na stališče, da vsak član organizacije »lahko svobodno izrazi svoje mnenje o vseh vprašanjih, ki se tičejo šolstva«, lebdi pred očmi kategorični imperativ našega programa: Ne nazaj in navzdol, ampak naprej in navzgor! Kako pa tov. Samec gleda na današnji pedagoški položaj in njegove zahteve, za to je značilen v njegovem članku tale odstavek: »... vendar je bil misleč človek od vsega začetka pripravljen na polom »delovnega pouka«. Pa kaj smo doživeli! Polnih dvajset let je trajalo, preden so poborniki delovne šole spoznali svojo zmoto. Koliko fraz je bilo treba, da se je ta zmota toliko časa vzdrževala! In še zdaj so priznali svojo zmoto le zaradi tega, ker mislijo, da so iznašli nekaj boljšega. To naj bi bil strnjeni ali celostni pouk. Tega baje sodobnost zahteva. To je popolnoma prazna fraza!«

Vprašanja, ali je Samec članek glede na svojo vsebino sploh primeren za objavo v »Popotniku«, ki hoče biti časopis za sodobno pedagogika, ne bo reševal urednik sam.

Uredništvo »Popotnika«.

„Trboveljski slavček“ v Bolgariji

(Nadaljevanje.)

V nedeljo so morali Slavčki že zgodaj na nože. Ob 8. uri so se že zbrali v III. meščanski šoli. Ob 9. uri so peli pri sv. maši v rimokatoliški cerkvi, ki je bila nabito polna. Interesantno je, da sta v samostanu očetov frančiškancev, ki je priključen cerkvi, tudi dva naša ožja rojaka. Po maši so morali Slavčki kar pohiteti v gledališče, kjer je bila napovedana matineja za šolsko dečo. Gledališče je veliko, večje od ljubljanske opere. Ze skoraj eno uro pred koncertom je bilo nabito polno. Koncerta se niso udeležili samo otroci, temveč tudi oni odrasli, ki niso mogli prejšnji večer h koncertu. Bil je živahen živah — ter so mali Bolgarčki kar pričeli ploskati, ko niso Slavčki začeli s koncertom. Ta koncert je organiziralo učiteljstvo, ki je prevzelo tudi vse delo za razprodajo kart, rediteljstvo itd. Koncert se je pričel. Za sama pojava pevskega zbora in dirigenta tov. Avgusta Šuligoja je vzbudila ogromen val ploskanja. Reditelji so morali energično intervenirati, da so ustvarili primerno tišino. G. Vitanova, učiteljica in tajnica pevskega zbora sofijskih učiteljic, je raztolmačila poslušalcem vsako pesem. Taka navdušenega odobravanja Slavček prav gotovo še ni doživel. Vsako pesem bi morali ponavljati, mamice, tete, strici in botre so pa morali tlačiti svoje varovance na sedeže in nazaj v lože. Od navdušenja so kar vstajali in lezli iz lož. Za kulisami so se spravljale v red številne vrste gratulantov. Od štiriletnih deklic do osmošolk. Po vsaki pesmi je nastopila nova dvojica ali pa trojica ter čestitala s cvetjem v roki dirigentu, zboru, pianistki tov. Minki Zacherlovi ter solistkama Reziki in Pepci Vidergar. Informirali smo se kdo je pripravil vse te številne deputacije. Dobili smo odgovor, da so to storili po večini kar otroci sami: kupili so rože, napisali par stavkov s čestitkami in dobrodošlico ter pohiteli osebno čestitati malim »slavččetom«, kakor so jih nazivali. Bilo je res tako prisrčno, lepo in ganljivo, da ni čuda, če so ti prizori marsikoga ganili do solz. Se in še so morali dodati Slavčki. Radi pozne ure so morali končati. Vsi navzoči so vstali, ko so Slavčki zapeli »Hej Slovani«, ter skupno zapeli. V pozdrav so neumorno mahali z rokami, robci, torbicami in marsikdo tudi z nogami ker mu je v prevelikem navdušenju izpodletelo. Take ovacije so se ponavljale tudi na ulici pred vhom. Številne trupe so pa spremljale Slavčke do III. meščanske šole, kjer so jih čakali gostitelji. Morali so pohiteti, ker je bil popoldne napovedan izlet v Vranje. letno rezidenco bolgarskega carja Borisa III. Točno ob 16. uri sta krenila dva ogromna avtobusa z nad sto potniki izpred III. meščanske šole, stalnega zbirališča. Po lepih sofijskih ulicah sta vozila počasi da so lahko učiteljice, ki so nas ves čas tako verno spremljale, razlagale otrokom posamezne znamenitosti. Po krasni, široki in tlakovani cesti smo se pripeljali v 13 km oddaljeni carski dvorec. Ob prihodu nas je pozdravil upravnik in tamkajšnje uradništvo. Posestvo leži ob avtocesti Sofija—Plovdiv, blizu reke Iskar. Na posestvu je krasno urejeno vrtnarstvo, vzorna živinoreja, sadjarstvo in posebno je znamenit lov, ker se tam gojijo razne redke vrste divjačine. Vse to so si Slavčki podrobno ogledali. Posebno pozornost je vzbudil dvorec, ki je grajen v bolgarskem narodnem slogu. Bistveni znaki tega sloga so nosilci strehe, ki so precej podaljšani iz stavbe in se končujejo v obliki neizrazite živalске glave. V tem dvorcu se vršijo najvažnejše konference, kadar posetijo Bolgarijo tuji suvereni ali diplomati. Niso se pa mogli načuditi Slavčki ogromni rastlini, imenovani »viktorija regina«, ki ima skoraj 2 m (v premeru) velike liste. Ti listi plavajo na vodi in so podobni listom. Vrtnar nas je opozoril, da je ta rastlina posebno učajala tudi našemu blagopokojnemu kralju Aleksandru I., ki se je pred leti mudil v Sofiji, ko je polagal prve trdne temelje zbliznaju. Iz grmovja ob poteh so švigali zajci, jerebice in fazani, kakor doma v Trbovljah vrabci — tako so rekli Slavčki. Prišli smo do obsežnega in lepega alpinuma, kjer raste na tisoče rož iz vseh predelov Bolgarije. Med kamenjem se pa vije bister potoček, ki pada od časa do časa v slapih preko skalnatih teras. Prekrasno! Komaj smo

spravili številno čredo, ki je bila z malimi Bolgarčki še pomnožena, proti izhodu. Od vseh strani so prihajale še grupe pod vodstvom uslužbencev in učiteljstva, ki so se zanimale še za razne posebnosti. Nastopil je že mrak, ko smo se pripeljali zopet v Sofijo. Slavčki so odšli spat. Spremembo, ki so ga tvorili poleg dir. Šuligoja še pianistka Zacherlova, tov. Supančič, Černelc in tovarišici Mira Klenovškova in Ela Sikovškova, je bilo povabljen na banket, ki ga je priredil Prosvetni sojuz v Union hotelu. Banketu je načeloval podpredsednik Prosv. sojuza tov. Blizakov. Udeležili so se ga še tajnik Luka Epitropov, načelnik min. prosvete g. Denkov, ki dobro pozna naše kraje, ker je študiral v Zagrebu, pomočnik župana (kmeta) g. Lekarski, predsednica pev. zbora sofijskih učiteljic g. Georgijeva, g. inspektor Markov ter več direktorjev meščanskih, srednjih in osnovnih šol. Gostom je napil ter se zahvalil za poset v imenu vsega bolgarskega učiteljstva g. Blizakov. Za gostoljubje in krasne sprejeme se je zahvalil tov. Supančič, ki je navezal spomine na gostovanje UPZ »Emil Adamič« v Bolgariji in na turnejo pevskega zbora sofijskih učiteljic po Jugoslaviji. Vsi navzoči so z odobravanjem sprejeli vest, da organizira sekcija JUU v Ljubljani počitniško ekskurzijo po Bolgariji. Po oficialnem delu so bolgarske tovarišice in tovariši razkazali gostom še nekatere sofijske posebnosti ob pozni uri.

V ponedeljek dopoldne so se Slavčki selili od družin v skupno prenočišče v šolo »J. Kovačev«. V ogromni dvorani je bilo pripravljeno za deklice, v manjši za dečke. Po selitvi so Slavčki odšli v V. meščansko šolo. Tu jim je bil prirejen veličasten sprejem. Ze več sto metrov pred šolo, je stal gost spalir šoiske mladine, ki je Slavčke obispala s cvetjem. Na vratih šole jih je pozdravil ravnatelj in vsi občinski odborniki tega okraja, kjer so po večini starši zelo revni. V dvorani jim je čakalo novo presenečenje. Nastopil je tamkajšnji pevski zbor, ki je zapel res odlično celo vrsto bolgarskih narodnih pesmi. Nastopila je tudi »bolgarska Rezika«, ki je zapela nekaj pristrčnih solo pesmic. Vso to prireditev so potom lastnega šolskega radia prenašali v posamezne razrede, kjer so program poslušali še oni, ki radi majhne dvorane niso mogli direktno prisostvovati. Najbolj interesantna od vsega je bila učna ura petja, ki jo je imel s svojimi učenci znani bolgarski muzikaini pedagog Gančo Bočev, o katerem je pisal že pokojni E. Adamič. Pred učence je postavil tablo, na kateri je bila v dveh oktavah napisana klaviatura. Intoniral je a, pokazaval z belo palico in otroci so zadevali najtežje intervale ter na koncu ugotovili, v kateri durovi ali molovi skali so peli. Intonacija je bila odlična — brezhibna. Nato je g. Bočev vzel v drugo roko še rdečo palico in določil dve skupini; ena naj poje intervale, ki jih bo kazal z belo palico, druga pa poje intervale, ki jih bo kazal z rdečo palico. Otroci so krasno peli dvoglasno — vsemogoče intervale. — Vsi smo bili iznenadeni nad toliko spretnostjo. Tudi na kazanja tov. Zacherlove so odlično peli. Za tak uspeh je potrebna muzikalna nadarjenost in mnogo — mnogo vaje, ki se mi zdi, da je za meščansko šolo malo preveč obširna. Objektivno pa moram ugotoviti, da je ravno ta akrobatska virtuoznost najbrže kriva, da pesem, ki vr iz teh mladih grl ni več tako prisrčna — ljubka in domača. V tem je tudi razlika med bolgarskimi in slovenskimi Slavčki. Vendar se pa nehoti porodi misel, da je tudi tak način pouka zelo potreben in da bi bil v manjši meri zelo koristen vsem pevcevm in pevčkom. Metoda je odlična in zasluži našo pozornost. Ker se je tov. Šuligoj zanjo zanimal, ga je g. Bočev povabil naj pride za mesec dni k njemu hospitirat. G. Šuligoj je povabil sprejel, in upajmo, da mu bo omogočeno v kratkem — kot strokovnjaku kaj več povedati o tem neumornem muzikalnem pedagogu in njegovi metodi. Po tem prisrčnem sestanku, na katerem se je zahvalila v imenu Slavčkov Rezika Koritnikova, so Slavčki kosili v šolski obednici. Kakor ves čas bivanja v Bolgariji, so jim tudi tu po kosilu servirali grozdje — imenovano »afuzali«, ki

Nesrečni celibat

Dolgo že premlevamo to kočljivo zadevo, a ne pridemo do mrtve točke. Seveda bi bilo treba nekoliko dobre volje tudi z nasprotni strani, saj vendar ne moremo misliti, da bi odločujoči faktorji ne uvideli krivice, ki so nam jo prizadeli. Enako ne moremo misliti, da nas prištevajo med bitja, ki eksistirajo samo v slovnicu, da smo torej »srednjega« spola in smo prišli na svet samo zaradi tega, da postanemo učiteljice! Tudi nam niso sojenice že ob rojstvu določile učitelja za moža, sicer bi dobil vsak najmanj dve ženi, za kar bi se lepo zahvalil — me pa tudi!...

Naša krivda je v tem, da se oglašamo v predolgih presledkih in da ne pošljemo na merodajno mesto bolj močne delegacije učiteljic. Bodimo bolj odločne, vzemimo zadevo v lastne roke in kujmo si usodo same toliko časa, da bo dobila tako obliko, kot je nam všeč! Tovarišice, na delo torej! Na prihodnjem zborovanju sreskih učiteljskih društev žrtvuemo svoji zadevi eno popoldne. Zberimo se k posebni seji, preraščajmo zadevo še enkrat prav temeljito ter izvolimo 1 ali 2 delegatini. Ti dve pošljimo na skupen sestanek vseh delegatini dravske banovine v Ljubljano, kjer naj sestavijo resolucijo in izvolijo 2 delegatini. Tako naj store vse tovarišice v vseh banovinah. Končno se zberejo delegatini vseh banovin v Beogradu, kjer predložijo zadevno spomenico g. ministru prosvete. Ne dvomim, da bi tako organizirana stvar ne imela uspeha!

Kaj naj govorimo na sestanku, boste rekle, ko se je pa že vse povedalo! Res je, drage tovarišice, toda z glavo skozi zid tudi ne moremo. Rekla sem že, da bo moral vsak malo popustiti. Bodimo popolnoma stvarne! Če smatramo gospodinjstvo in materinstvo za poklic, ki zahteva res celega človeka, potem je v resnici najbolje, da pustijo poročena žena službo. In marsikatera bi jo pustila danes,

ako bi dobila pokojnino. Najhujša krivica je ravno to, da izgubi učiteljica pokojnino, ako ima več kot 10 let službe. Vsak pameten človek bo priznal, da je v današnjih težkih časih boljša pokojnina, pa če je še tako majhna, kot pa odpravnina. Zaradi tega ne bo imela država nobene škode, saj je vendar vsaka učiteljica plačevala v pokojninski sklad, ki je res ogromen. Koliko pa je učiteljic in učiteljic, ki nikdar ne dočakajo penzije, ali pa jo uživajo le malo časa, plačevali so pa le zanjo!

Nastopi lahko tudi sledeči primer: Poročena učiteljica, ki je po sedanjih odredbi izgubila službo oziroma pokojnino, postane vdova, preden je poteklo leto dni od poroke. Po možu, ako je bil v državni službi, ne dobi pokojnine, svojo je pa izgubila. Ali naj zdaj začne služiti od kraja? Ali naj gre za dekho? Pogledajmo še, kakšne uspehe — finančne, večje število praznih službenih mest, itd. — nam je prinesel celibat. Jaz ne vidim niti enega uspeha. Poročene učiteljice so še vedno v službi, ker ni imela odredba retroaktivne moči. Mlade učiteljice obupujejo, ker bi se rade poročile, pa iz materialnih razlogov ne morejo pustiti službe. Enako so prizadete učiteljice srednjih let, ki bi se tudi lahko poročile, pa se ne morejo odločiti, da bi zavrgle penzijo.

Stvar je torej nujna in kriči po rešitvi. Ali naj pade celibat, ali pa naj se odredba omili v toliko, da dobe poročene učiteljice pokojnino, ako imajo 10 let službe.

Ali pa naj se meja za pokojnino zviša na 20 let službe, zaradi česar bi se upokojile vse poročene učiteljice, ki imajo 20 ali več službenih let, tudi one, ki so poročene z učitelji.

Pozivam še enkrat vse tovarišice, da sklepajo o teh predlogih, ker le same, čisto same si bomo priborile svoje pravice, drugi nam jih ne bodo!

Osemrazredna šolska obveznost na deželi

§ 8. Zakona o narodnih šolah ne predpisuje samo 8 letno obveznost šolskega obiska, temveč 8 razredno. Le tisti učenec more izstopiti s 14. letom iz šole, ki je bil pravčasno vpisan in ni ponavljal nobenega razreda. Takih pa je na deželi zelo zelo malo. Vzrokov za to je preveč, da bi jih tu naštevati.

Po § 66. pa morajo vsi tisti učenci, ki še niso dovršili iz kakršnega koli vzroka 8 razredov, hoditi še nadalje v šolo, in to dečki do 16., deklice pa do 15. leta. Ali pa tudi hodijo? Večina staršev je mnenja, da je do 14. leta šolanja dovolj (kdor ga misli dati študirat, ga itak ne bo držal do 14. leta doma v ljudski šoli) in otroka pridrže doma. Opomini ne zaležijo dosti, kazen pa je tudi zelo problematična in povrh še osovraži šolo med ljudstvom. Upraviteljstvu torej ne preostane drugega, kakor da staršem predlaga prošnjo na bansko upravo za predčasen odpust. Večina staršev to tudi stori. Na prošnjo pa je treba kolek za 10 din. Marsikdo ga težko ali pa sploh ne more dati.

Veliko število prošenj pa nalaga upraviteljstvu, srezu in banovini mnogo posla. (Zanimivo bi bilo ugotoviti, koliko prošenj pride za predčasni odpust iz šole vsako leto na banovino.)

Preden je prošnja rešena, mine 2—3 tedne. Otrok ne hodi v šolo češ, saj smo vložili prošnjo (skoro vse so ugodno rešene), črtati iz kataloga ga tudi še ne moreš. Procenti zamud rastejo, vpisanih je veliko, šolo pa jih obiskuje zelo malo in zaradi par učenecv moraš poučevati, posebno na nižje organiziranih šolah v dveh ali celo treh odsekih. Tako je zaradi teh 3 ali 4 prikrajšan na pouku ves oddelek. Vse skupaj povzroča dosti nereda, dela in sitnosti.

Kakor je na eni strani želeli, da bi vsi učenci dovršili vseh 8 razredov, saj je ravno v zadnjih razredih predpisana snov, ki bi učenecem v življenju največ koristila in jim dala najpotrebnejšo splošno izobrazbo, je na drugi strani tudi res, da je kmetski stan danes reven, da otroke nujno potrebujejo do-